

Suomen Pysyvä Edustusto Bryssel EUE,
Työ- ja elinkeinoministeriö, Sosiaali- ja
terveysministeriö

KOKOUSRAPORTTI

EUE2021-00694

EUE Heikka Jenni(UM), Heinonen 25.02.2021
Liisa(TEM), Palminen Elisa(STM),
Korhonen Pasi(UM)

Asia

Portugalin puheenjohtajuuskauden epävirallinen TSTK-neuvosto 22.2.21

Kokous

Portugalin kauden epävirallinen TSTK-neuvosto järjestettiin 22.2.2021 virtuaalisessa muodossa.

Kokouksessa jäsenmaat, komissio, työmarkkinaosapuolet sekä kansalaisyhteiskunnan edustajat esittivät näkemyksensä siitä, mihin komission tulevassa toimintasuunnitelmassa Euroopan sosiaalisesta pilarista tulisi keskittyä. EAY ja BusinessEurope toivat esille, että vielä ei ollut aika luopua yritysten ja työntekijöiden tukitoimista. Samaan aikaan kaikki puhujat toivat esille, että tulisi kiinnittää katse myös jo pidemmälle tulevaisuuteen.

Plenary-keskustelun jälkeen epävirallinen oli jaettu kolmeen temaattiseen työryhmään. Suomesta ministeri Haatainen osallistui työllisyyttä käsitelleeseen työryhmään.

Tasa-arvoministerit keskustelivat sessiossa 4 sukupuolten tasa-arvosta koronaelpymisen edistäjänä ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintaohjelman näkökulmasta. Keskusteluun osallistuivat jäsenmaiden (27) lisäksi Norja ja Sveitsi sekä järjestöjen edustajia. Puheenvuoroissa pidettiin tärkeänä estää tasa-arvopolitiikassa saavutettujen edistysaskeleiden menettäminen koronapandemian kielteisten tasa-arvovaikutusten myötä. Puheenvuoroissa korostettiin sekä EU- että kansallisten toimenpiteiden laaja-alaisuutta ja moninaisuutta sukupuolten tasa-arvon sisällyttämiseksi osaksi elpymistä. Myös sosiaalisten oikeuksien pilari ja sen toimeenpano olivat esillä puheenvuoroissa. Lisäksi puheenvuoroissa kiinnitettiin huomioita naisten huonompaan työmarkkina-asemaan ja suurempaan hoivataakkaan jo ennen kriisiä ja tämän merkitystä koronavaikutusten osalta sekä tuotiin esille keinoja tähän puuttumiseksi.

Avauskeskustelu työmarkkinajärjestöjen sekä kansalaisyhteiskunnan kanssa

Valdis Dombrovskis, Ihmisten hyväksi toimivasta taloudesta vastaava Euroopan komission johtava varapuheenjohtaja korosti sosiaalisen pilarin roolia Euroopan elpymissuunnitelman rinnalla. Hän korosti elpymis- ja palautumistukivälineen merkitystä ja sanoi, että komissio oli valmis tarjoamaan asiantuntija-apua,

että kansallisia prosesseja saataisiin vauhditettua. Korosti, että elpyminen onnistuu, mikäli se perustuu vahvoihin sosiaalisiin periaatteisiin. Sanoi myös, että työmarkkinaosapuolten kuuleminen tässä yhteydessä oli tärkeää ja kehotti jäsenmaita sisällyttämään ne mukaan elpymissuunnitelmiin, jos eivät olleet jo tehneet näin.

Totesi, että pilarin yhteydessä oli ensiarvoisen tärkeää tukea vihreää digitaalista siirtymää sekä laadukkaiden työpaikkojen syntyä. Sanoi, että pilarin ja elpymissuunnitelman kautta voitiin edistää lähentymistä. Mainitsi vihreän digitaalisen siirtymän yhteydessä myös tuen kaikista haavoittuvimmassa asemassa oleville, oikeudenmukaiset työolot sekä sosiaaliturvajärjestelmien modernisoimisen. Lisäsi, että Eurooppa 2020-strategiaa seuraavien tavoitteiden tulisi olla linjassa myös kestävyystavoitteiden kanssa. Totesi, että useammassa neuvoston päätelmissä on esitetty neuvoston toive tavoitteista. Sanoi, että tässä epävirallisessa on tärkeä kuulla jäsenmaiden näkemyksiä tavoitekesymykseen. Mainitsi tarpeen päivittää sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu ja yleisesti monitoroinnin päivittämisen tarpeen. Korosti, että komission toimitanasuunnitelma on vain lähtölaukaus. Toivoi Porton huppukokouksen vahvistavan komission toimintasuunnitelman ja antavan viestin EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisesta. Korosti yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja sitä, ettei ketään jätetä yhteiskunnan ulkopuolelle (no-one is left behind). Pilarin tulisi muodostua prioriteetiksi, joka huomioitaisiin joka päivässä käytännön työssä.

Korosti, että vain tarkoituksenmukaisen ja merkityksellisen sosiaalisen dialogin kautta pilaria saadaan vietyä eteenpäin.

Guy Ryder, Kansainvälisen työjärjestön pääjohtaja totesi, että työn tulevaisuuteen liittyvät työmarkkinoiden rakenteelliset haasteet, jotka olivat olemassa jo ennen pandemiaa, olivat edelleen valideja: digitaaliset ja teknologiset muutokset ja finanssikriisin jälkimainingit olivat edelleen haasteita. Pandemia on vain tehnyt korostuneesti näkyväksi työmarkkinoiden olemassa olevat haavoittuvuudet. Nosti esille, että maailmanlaajuisesti yli 2 miljardia ihmistä ei ollut sosiaalisen suojelun piirissä ja tämä kosketti erityisesti naisia ja nuoria. Myös yrittäjän ja työntekijän välimaastossa olevat työn muodot ovat jättäneet työntekijöitä vaikka turvaa kriisin aikana.

Mainitsi ILO:n satavuotisjulistuksen ja tarpeen investoida osaamiseen sekä tarpeellisiin hallintomekanismeihin. Sanoi, että elpymisen tulisi olla ihmiskeskeistä ja sisäänrakennettu ajatus myös pilarin toimintasuunnitelmassa. Sanoi, että ILO kontribuoi aktiivisesti toimintasuunnitelmaan ja piti sitä positiivisena. Mainitsi YK:n 2030 agendan tässä yhteydessä. Korosti, että tulisi siirtyä lyhyen aikavälin suunnitelmista ja toimista pidemmän aikavälin perspektiiviin ja painotti poliittisen tahdon merkitystä kriisistä selviytymisessä sekä toi esille multilateralismin tärkeyden globaalista kriisistä selviytymisessä ja EU-ILO-yhteistyön sekä työmarkkinajärjestöjen roolin tässä.

Sanoi, että kriisin yhteydessä oli hankala puhua mahdollisuuksista, mutta että äärimmäinen tilanne tarjosi joka tapauksessa mahdollisuuden rakentaa oikeudenmukaisempi järjestelmä.

Stefano Scarpetta, OECD:n työllisyys- ja sosiaalikesymysten johtaja sanoi, että pilarin toimintasuunnitelmalla tulisi olemaan tärkeä rooli kriisiin vastaamisessa. Sanoi, että pandemia oli koetellut työmarkkinoita vielä pahemmin kuin finanssikriisi, jopa kymmenen kertaa pahemmin. Totesi, että naiset ja matala-alojen työntekijät olivat kärsineet pandemiasta eniten. Korosti julkisten työnvälityspalveluiden avainroolia työnantajien auttamisessa sekä koulutusmahdollisuuksien tarjoamisessa ja fasilitoimisessa. Sanoi, että samaan aikaan pandemian vaikutusten kanssa käynnissä olivat edelleen pitkän aikavälin rakenteelliset muutokset ja OECD-maissa 14 prosenttia työpaikoista uhkasi hävitä lisääntyneen automatisaation myötä. Korosti riittävän valtiollisen tuen ja työmarkkinaosapuolten osallistumisen merkitystä kriisistä selviytymisessä sekä sitä, että edistystä oli pystyttävä mittaamaan.

Luca Visentini, EAY:n pääsihteeri sanoi, että työllisyyden ja sosiaaliulottuvuuden osalta pandemia ei ollut loppunut ja että edelleen oli tarve varmistaa, että hätätoimenpiteet olivat paikoillaan ja vetosi jäsenmaihiin tämän puolesta, vaikka tuet saattoivatkin johtaa velkaantumiseen. Sanoi, että liian moni – mukaan lukien kausityöntekijät ja epätyypillisissä työsuhteissa olevat eivät olleet saaneet mitään korvauksia epidemian aikana.

Vetosi jäsenmaihin myös sen puolesta, että niiden kansallisissa elpymissuunnitelmissa työllisyys – ja sosiaalinen olisivat keskiössä ja oikeudenmukainen siirtymä kulkisi käsi kädessä sosiaalisen inklusion ja suojelun kanssa.

Sanoi, että mitä tuli itse toimintasuunnitelmaan, työntekijäpuolen odotus oli, että siinä olisi konkreettisia, numeerisia tavoitteita. Totesi toivovansa, että Portosta saataisiin vahva deklaratio ja sitoutuminen ulos.

Markus Beyrer, BusinessEuropen pääjohtaja oli samaa mieltä EAY:n kanssa siitä, että nyt ei ollut vielä aika purkaa yrityksiä tukevia kriisitoimia. Korosti vahvan teollisuusstrategian merkitystä sekä talouden ohjausjärjestelmää koskevan katsauksen loppuunsaattamisen tärkeyttä. Yleisistä teemoista nosti esille osaamisen ja koheesion. Sanoi, että oli valitettavaa, että maakohtaisista suosituksista vain noin 20 prosenttia seurattiin. Osaamiseen liittyen lisäsi, että tässä oli kysymys yksityisten ja julkisten investointien niputtamisesta yhteen ja sen varmistamisesta, että työmarkkinoiden kysyntään ja tarpeisiin vastattiin. Piti tärkeänä aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin panostamista. Ei liikaa uutta sääntelyä ja red tapea yritysten toimintaa hankaloittamaan.

Sanoi, että parasta jatkon kannalta oli pitää työmarkkinajärjestöt keskeisessä roolissa. Käynnissä olevista ja tulevista hankkeista totesi seuraavaa:

- Suhtautuu epäilevästi tulevaan aloitteeseen henkilökohtaisista oppimistileistä
- Vähimmäispalkka-aloitteen suhteen neuvoston suositus olisi ollut parempi, nyt neuvostolla tärkeä rooli tekstin tasapainottamisesta
- Sosiaaliturvan koordinaatioon liittyen toivoi selkeää kirjausta poikkeuksesta lyhyen ajan lähetettyjä koskeviin sääntöihin sekä liikematkoihin.
- Alustatalouden suhteen sanoi, ettei komission tulisi avata uudelleen debattia työn määritelmästä, joka oli kansallista kompetenssia.
- Lopuksi palkka-avoimuudesta totesi, että työnantajalla tulisi olla mahdollisuus myös palkita hyviä työntekijöitä.

SGI Europe, pääsihteeri Valeria Ronzitti yhtyi ILO:n pääjohtajan puheenvuoroon siitä, että kriisi tulisi nähdä myös mahdollisuutena. Sanoi, että lyhytaikaisten työjärjestelyjen avulla oli vältetty tarve suuriin irtisanomisiin. Peräänkuulutti myös keskipitkän ja pitkän aikavälin strategista otetta. Näki, että elpymisessä oli kolme tärkeää osa-aluetta EU-tasolla: elpymissuunnitelmat, sosiaalipilari ja Eurooppa2030 kestävä kehityksen tavoitteet. Korosti myös ohjausjaksoa tärkeänä välineenä ja sen oikeaan osuneita analyysejä jäsenmaiden uudistustarpeista. Painotti työmarkkinajärjestöjen roolia.

SMEUnited, pääsihteeri Véronique Willems totesi, että ympäri Eurooppaa kriisin vaikutuksia oli pyritty lieventämään tukitoimin - tällä hetkellä PK-yrityssektorilla tärkein tavoite oli pitää elinkelpoiset yritykset toiminnassa. Sanoi, että yrittäjyyttä voitiin jatkossakin edistää sillä, että eurooppalainen osaaminen oli korkealla tasolla sekä vastasi kysyntään. Sanoi, että oli hyvä, että nyt puhuttiin kunnianhimoisista tavoitteista ja ideoista mutta että tulisi tasapainoilla tarkkaan investointien ja reformien välillä niin, ettei taakka yrityksille olisi liian suuri.

Social platform, Juris Lavrikovis puhui kunnianhimoisten tavoitteiden ja indikaattoreiden tärkeydestä pilarin yhteydessä. Ilmaisi huolensa siitä, ettei ollut näköpiirissä post-Eurooppa2020-strategiaa. Liputti sen puolesta, että kansalaisyhteiskunta otettaisiin mahdollisimman hyvin mukaan keskusteluihin.

Työllisyyskomissaari Nicolas Schmit oli samaa mieltä aikaisempien puhujien kanssa siitä, että oli keskityttävä myös pidemmän aikavälin perspektiiviin. Sanoi, että huolimatta hankalasta tilanteesta, tulisi ottaa hyöty irti digitaalisesta ja vihreästä siirtymästä. Yhtyi niihin puheenvuoroihin, joissa todettiin, ettei kriisi ollut vielä lopussa ja että koordinoitua työtä tuli jatkaa. Sanoi, että solidaarisuuden arvo oli noussut elpymispaketin yhteydessä uuteen arvoon.

Sanoi, että 2030 mennessä prioriteettien tulisi käsittää laadukkaat työpaikat sekä työmarkkinainstituutioiden modernisoinnin. Totesi, että TSTK-sektorilla oli tärkeä rooli sen varmistamisessa, että elpyminen tapahtuisi sosiaalisesti tasapainoisella tavalla.

Sanoi, että komissio aikoo esittää ohjeistusta ihmisiin investointiin liittyen. Nosti esille myös nuoret ja matalan osaamistason työntekijät sekä sen, että näihin ryhmiin oli edelleen kiinnitettävä huomiota. Nosti vähimmäispalkkaehdotuksen esille parempien työolojen varmistamisen yhteydessä. Komissaari kävi sitten läpi lyhyesti tulevat aloitteet alustatalouden työntekijöiden työoloista lapsitakuuseen. Hän korosti osaamisen ja tasa-arvoisten työmarkkinoillepääsymahdollisuuksien merkitystä Euroopan taloudellisen merkityksen rakentamisessa.

Totesi että uusia tavoitteita tarvitaan. Niiden pitää olla kunnianhimoisia mutta tietysti myös realistisia. Korosti, että sosiaali kysymysten on oltava korkealla poliittisella agendalla ja myös näkyvässä asemassa.

Vahvasti, että komissio aikoo julkaista pilarin toimintasuunnitelman 3.3.21.

Työllisyyttä käsitelleessä työryhmässä ministeri Haatainen korosti sosiaalisen vuoropuhelin ja sosiaalisten oikeuksien merkitystä luotaessa tasapainoisia ja kestäviä työllisyyttä edistäviä ratkaisuja COVID-19- kriisistä toivuttaessa. Ministeri korosti, että kriisin aikana syntyneitä uusia ympäristöä säästäviä ja digitaalisia työtapoja on syytä pyrkiä jatkamaan myös kriisin jälkeen, kunhan huolehditaan riittävästä työntekijöiden suojasta uusissa työn muodoissa. Yhdenvertaisuuden sekä vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien pääsy työhön ovat tärkeitä tavoitteita. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota kriisin pahiten koettelemiin osatyökykyisiin, maahanmuuttajiin sekä nuoriin ja ikääntyneisiin. Ministeri esitteli Suomen suunnitelmia parantaa osatyökykyisten työllisyyttä uuden välityömarkkinamallin avulla.

Ruotsin ministeri tuki puheenvuorossaan kunnianhimoisia määrällisiä tavoitteita. Työllisyysastetavoitteen tulisi olla mieluiten 80 % 20-64-vuotiaasta väestöstä. Naisten työllisyyden osalta tulisi asettaa oma tavoite ja/tai pyrkiä alentamaan miesten ja naisten työllisyysasteiden eroa esimerkiksi puolittamalla tämä ero nykytasosta. Myös koulutussektorille Ruotsi haluaa määrällisiä tavoitteita mm. koulupudokkaiden vähentämiseksi, päivähoiton kattavuudesta sekä koulutustason nostosta.

Tanskan ministeri esitteli maan kolmikantaisesti suunniteltuja uudistuksia, joilla on vastattu COVID-19 kriisin työllisyys- ja sosiaaliturvaongelmiin. Muun muassa palkkatuet yrityksille (90 %) kuuluvat keinovalikoimiin sekä työn jakaminen ja työolojen ja osallisuuden parantaminen.

Useissa puheenvuoroissa korostettiin, että kriisistä toivuttaessa tulee pyrkiä luomaan parempia työpaikkoja tulevaisuudessa. Kansallisia esimerkkejä mm työn jakamisesta sekä työmarkkinaosapuolten aktiivisesta roolista toimien suunnittelussa tuotiin esille. Osaamisen kehittämistä ja kestävyyttä sekä lyhyellä että pidemmällä aikavälillä korostettiin.

OECD:n edustaja piti tärkeänä korkean työllisyysasteen tavoittelua. Tässä naisten työmarkkina-aseman parantaminen on tärkeää. Myös työn laatuun sekä sukupuolten väliseen palkkaeroon tulee kiinnittää huomiota.

Työryhmä 3: Köyhyyden ratkaiseminen ja sosiaalisen syrjäytymisen estäminen resiliienttien yhteiskuntien edistämiseksi

Köyhyyden ja syrjäytymisen ratkaisemista koskevassa sessiossa ministeri Pekonen kertoi Suomen toimista sosiaalisen suojelun alalla koronaviruspandemian aikana. Pääasiassa Suomen sosiaaliturvajärjestelmä on pystynyt vastaamaan kriisiin hyvin. Joitakin väliaikaisia muutoksia on tehty koskien mm. yrittäjien ja freelancerien asemaa. Kriisi on osoittanut universaalien sosiaalisen suojelun järjestelmien tärkeyden ja korostanut tarvetta joustaville sosiaaliturvajärjestelmille. Ministeri Pekonen myös totesi pandemian aiheuttaneen Suomessa joitakin katkoksia sosiaali- ja terveystalouteen, etenkin ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tilannetta on tärkeä arvioida sekä myös ottaa ylös tärkeimmät opit. Pekonen totesi, että sosiaalisten oikeuksien pilari ja toimintaohjelma voivat tarjota poliittisen ja strategisen viitekehyksen EU:n sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiselle ja EU-tason köyhyyden ja syrjäytymisen ratkaisemiseen. Ministeri Pekonen peräänkuulutti myös tarvetta tavoitteenasettelulle ja pilarin yhteyttä Agenda2030 tavoiteisiin, eurooppalaiseen ohjausjaksoon, Vihreän kehityksen ohjelmaan ja elpymissuunnitelmiin sekä rahoitukseen. Pilarin implementoinnissa on tärkeä tehdä yhteistyötä työmarkkinaosapuolien ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa. Hyvinvointitalous tarjoaa lähestymistavan kestäväan toipumiseen ja siiloutumisen välttämiseen, myös pilarin osalta.

Keskustelussa puhujat toivat esille pandemian vaikutuksia kansallisiin sosiaalisen suojelun järjestelmiin ja korostivat sosiaaliturvaan pääsyä. Puheenvuoroissa tuotiin esille, että pandemia on osoittanut vahvojen sosiaalisen suojelun järjestelmien tärkeyden. Puheenvuoroissa nostettiin esille tarve ottaa huomioon ryhmät, joihin pandemia on eniten vaikuttanut, kuten vanhukset, perheelliset, kodittomat ja paperittomat siirtolaiset. Näiden ryhmien osalta tarvitaan sosiaalipoliittisia ja kohdennettuja toimia. Puheenvuoroissa nostettiin esille myös minimitoimeentulokysymykset. Pilari ja sen toimintasuunnitelman nähtiin toimivan kompassina syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisemisessä.

Puheenvuoroissa nousi esille myös talouskriisin opetukset ja se, että nyt kriisiin reagoidaan laaja-alaisemmin. Läheistä yhteyttä taloussektorille pidettiin tärkeänä, mutta käytännössä usein haastavana. Talouden ja sosiaalipolitiikkojen välisen tasapainon tärkeys nousi esille.

Kunnianhimoinen pilarin toimeenpanosuunnitelma ja vahvat seurantavälineet saivat tukea. Pilarin seurannan linkittämistä eurooppalaiseen talouspolitiikan ohjausjaksoon, Semesteriin, korostettiin. TSTK:n ja sen komiteoiden roolia Semesterissä, taloussektorin rinnalla, pidettiin tärkeänä

Pilarin toimintaohjelman toivottiin useissa puheenvuoroissa olevan jatko Eurooppa 2020-strategialle. Eurooppa 2020 strategian tavoitteiden vaikutusten todettiin olleen positiivisia, vaikka niitä ei saavutettu. Puheenvuoroissa korostui laajasti tarve asettaa uusia kunnianhimoisia, mutta realistisia päätavoitteita (head line –targets) sosiaali- ja työllisyyssektoreille.

Työryhmä 4. Sukupuolten tasa-arvo koronaelpymisen edistäjänä

Tasa-arvoministerit keskustelivat sessiossa 4 sukupuolten tasa-arvosta koronaelpymisen edistäjänä ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintaohjelman näkökulmasta. Keskusteluun osallistuivat jäsenmaiden (27) lisäksi Norja ja Sveitsi sekä järjestöjen edustajia. Suomea kokouksessa edusti pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist.

Puheenjohtajamaa Portugali esitteli kokouksen aluksi taustapaperinsa keskeisiä kysymyksiä koskien koronapandemian vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Koronapandemia voi tuoda mukanaan takapakkia myönteiseen tasa-arvokehitykseen. Naiset ovat enemmistönä terveydenhoito- ja hoivasektoreilla sekä opetussektorilla, joihin koronakriisi on kohdistunut voimakkaasti. Rajoittamistoimet ovat vaikuttaneet työssäkäyntiin, ja naiset ovat joutuneet vähentämään miehiä enemmän työtuntejaan. Naisten jo aiemmin huonompi työmarkkina-asema on asettanut heidät erityiseen haavoittuvaan asemaan. Puheenjohtaja nosti esiin myös erityisesti naisten lisääntyneen hoivataakan ja työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet etätöiden lisääntymisen myötä. Pääsy jatkuvan oppimisen toimiin on keskeinen kysymys tulevaisuuden kannalta. Portugali korosti sukupuolivaikutusten analyysia ja sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoa keskeisinä keinoina tasa-arvon edistämiseksi elpymisen osana.

Tasa-arvoasioista vastaava komissaari Helena Dalli nosti samoin esiin koronapandemian sukupuolivaikutukset, kuten lisääntyneen naisiin kohdistuvan väkivallan, naisten hoivataakan ja siirtymisen työelämän ulkopuolelle. Dalli korosti sukupuolten tasa-arvon sisällyttämistä elpymistoimiin, EU:n tasa-arvostrategian toimeenpanoa ja sosiaalisten oikeuksien pilarin useita tasa-arvoulottuvuuksia. Hoivaan ja työelämän tasa-arvoon liittyvien kysymysten osalta Dalli nosti esiin työelämän tasapaino –direktiivin tehokkaan toimeenpanon ja korosti, että elpymistoimissa täytyy investoida naisten työllistämiseen ja hoivapalveluihin, ml. parempiin työolosuhteisiin. Jälkimmäinen on keino myös miesten saamiseksi hoiva-aloille ja segregaaion purkamiseksi. Lisäksi komissaari Dalli painotti rakennerahastojen ja lainsäädännön, ml. pörssiyhtiödirektiivi ja tuleva palkka-avoimuusdirektiiviehdotus, merkitystä tasa-arvon edistämässä sekä kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia koskevan asetuksen ja komission ohjeistuksen vahvoja tasa-arvokirjauksia.

Euroopan tasa-arvoinstituutin EIGE:n johtaja Carlien Scheele kertoi keskustelun pohjaksi alustavia tuloksia selvityksestä, jonka EIGE on tehnyt koronapandemian sukupuolivaikutuksista PT:n puheenjohtajakautta varten. Monet naisvaltaiset alat, kuten vähittäiskauppa ja majoitus ovat erityisesti kärsineet pandemiasta ja rajoitustoimista. Työtuntimäärät ovat laskeneet erityisesti naisilla, samoin varsinkin naiset ovat siirtyneet

kokonaan työmarkkinoiden ulkopuolelle. Hoivan epätasainen jakautuminen jo ennen pandemiaa on nyt kärjistynyt, vaikka myös miesten tekemä kotityö on lisääntynyt. Erityisen vaikea tilanne on yksinhuoltajilla ansiotyön ja hoivan yhdistämisen osalta. Hoivan tasa-arvoisen jakamisen lisäksi pääsy kohtuuhintaisiin hoivapalveluihin on keskeistä tasa-arvon näkökulmasta. EIGE:n raportissa nostetaan esiin myös digikoulutuksen merkitys tasa-arvon näkökulmasta sekä naisten määrän lisääminen ICT-aloilla. Scheele korosti, että elpymistoimissa on tärkeää nostaa esiin myös lähisuhdeväkivallan torjunta ja sen linkitys naisten taloudelliseen itsenäisyyteen. On huomattava, että väkivalta aiheuttaa myös merkittäviä taloudellisia kustannuksia inhimillisen kärsimyksen lisäksi.

Ministeri Thomas Blomqvist korosti puheenvuorossaan sukupuolten tasa-arvon olevan yksi sosiaalisten oikeuksien pilarin keskeisistä periaatteista. Sukupuolinäkökulma tulisi sisällyttää horisontaalisesti pilarin toimeenpanoon ja huomioida kaikilla alueilla. EU:n tasa-arvostrategia on keskeinen työkalu tasa-arvon edistämiseen EU:ssa ja jäsenmaissa. Ministeri Blomqvist korosti, että tasa-arvostrategiaa tulee implementoida myös toipumisen aikana. Tässä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen ja sukupuolitietoisien budjetoinnin toimet ovat keskeisiä. Tuleva palkka-avoimuusehdotus tulee olemaan tärkeä lisätoimi sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Ministeri Blomqvist korosti koronaviruskriisin yhteydessä tarvetta taata sosiaali- ja terveyspalvelut, ml. varhaiskasvatuspalvelut. Hoitoalan työntekijöiden terveys ja hyvinvointi tulee turvata. Ministeri Blomqvist korosti lisäksi tarvetta koronaviruskriisin sukupuolivaikutusten arvioinnille.

Hallitusten ja järjestöjen edustajat totesivat keskustelussa, että on tärkeää estää myönteisen tasa-arvokehityksen kääntyminen huonompaan suuntaan koronapandemian myötä. Puheenvuoroissa korostettiin sekä EU-tason että kansallisten toimenpiteiden laaja-alaisuutta ja moninaisuutta sukupuolten tasa-arvon sisällyttämiseksi osaksi elpymistä. Useat maat ja järjestöt nostivat esiin lainsäädännölliset toimet ja aloitteet sukupuolten tasa-arvon alueella, ml. työelämän tasapainodirektiivin tehokas toimeenpano, pörssi-yhtiödirektiiviehdotuksen hyväksyminen neuvostossa ja tuleva palkka-avoimuusdirektiiviehdotus. Puheenvuoroissa esillä olivat myös yleisemmin naisten ja miesten väliset palkkaerot ja muut toimet palkka-avoimuuden edistämiseksi. Lisäksi tärkeänä pidettiin sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sukupuolitietoista budjetointia osana EU:n ja jäsenmaiden elpymistoimia ja laajemmin päätöksenteossa. Valtavirtaistamisen onnistumiseksi tarvitaan elpymistoimien sukupuolivaikutusten arviointia ja sukupuolenmukaista tilastointia, jonka pohjalta voidaan arvioida toimien kohdentumista. Muutamat maat kertoivat sukupuolten tasa-arvon sisällyttämisestä elpymis- ja palautumissuunnitelmiinsa. Samoin korostettiin komission tasa-arvoseurannan merkitystä elpymissuunnitelmissa ja niiden toimeenpanossa.

Myös sosiaalisten oikeuksien pilari ja sen toimeenpano sekä Agenda 2030 tavoitteiden toimeenpano nähtiin keskeisinä keinoina sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi elpymisen aikana. Muutamassa puheenvuorossa nostettiin esiin mitattavien tasa-arvotavoitteiden ja niiden seurannan sisällyttäminen EU:n elpymisprosessiin. Kansallisella tasolla useat maat viittasivat hallituksen tasa-arvo-ohjelmiin tärkeinä tasa-arvon edistämisen välineinä myös koronaelpymisessä. Lisäksi sosiaalista dialogia ja yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa pidettiin tärkeänä.

Useissa puheenvuoroissa kiinnitettiin huomioita naisten huonompaan työmarkkina-asemaan ja suurempaan hoivataakkaan jo ennen kriisiä ja tämän merkitystä koronavaikutusten osalta. Esiin nostettiin intersektionaalisen näkökulman tärkeys ja muun muassa maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyys. Jäsenmaissa oli otettu käyttöön erityistoimia esimerkiksi naisvaltaisilla aloilla, joihin kriisi on kohdistunut. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien osalta pidettiin tärkeänä, että toimet kohdistuisivat myös naisvaltaisiin aloihin, joihin kriisi on voimakkaasti vaikuttanut. Samalla korostettiin yleistöimien merkitystä ja niiden sukupuolisensitiivisyyttä. Tältä osin pidettiin tärkeänä esimerkiksi laadukkaita julkisia palveluja ja erityisesti päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluja ja muita hoivapalveluita työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen ja sukupuolten tasa-arvon takaajina. Hoivapalvelut nähtiin erityisen tärkeitä heikoimmassa asemassa oleville ryhmille, kuten yksinhuoltajille. Tässä yhteydessä muutamat maat nostivat esiin Barcelonan päivähoitotavoitteet ja niiden seurannan sekä tavoitteiden päivittämistarpeen. Samoin pidettiin olennaisina toimivia sosiaaliturvajärjestelmiä ja sosiaalisten oikeuksien takaamista kriisin aikana.

Useissa puheenvuoroissa nostettiin esiin laajemmin naisten ja miesten tasa-arvoinen hoivavelvollisuuksien ja vanhempainvapaiden jakaminen sekä naisten tekemän palkattoman hoivatyön lisääntyminen pandemian aikana. Myös etätyön kielteiset vaikutukset työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen tuotiin esiin.

Muita keskustelussa esiin nostettuja teemoja olivat ihmisarvoisen työn ja oikeudenmukaisten työolosuhteiden takaaminen, ml. naisvaltaisella sote-sektorilla, jossa koronan vaikutukset ovat erityisen suuret. Lisäksi useat maat korostivat sekä horisontaalisen että vertikaalisen segregaaion purkamista työmarkkinoilla. Samalla tuotiin useita erilaisia kansallisia toimia segregaaion vähentämiseksi ja erityisesti naisten kannustamiseksi STEM-sektorille ja ICT-alalla. Myös sukupuolistereotyyppien purkaminen nähtiin tärkeänä. Toinen keskeinen teemakokonaisuus oli jatkuva koulutus ja sen kehittäminen erityisesti naisten ja tyttöjen osalta, ml. digitaalisten taitojen parantaminen. Muutamissa puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota naisyrityksyyden edistämiseen koronaelpymisen kontekstissa. Samoin naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta toimivilla tukijärjestelmillä nähtiin tärkeinä tavoitteina myös elpymisen aikana.

Suomen edustajat

Työministeri Tuula Haatainen, Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen, Tasa-arvoministeri Thomas Blomqvist

Asiakirjat

Tarvittaessa keskeisimpien kokouksessa käsiteltyjen asiakirjojen nimi ja viitenumero

Liitteet

Viite

Asiasanat	EU2020-strategia, ILO, sosiaalinen suojelu, työllisyys, työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto, työmarkkinajärjestöt, työmarkkinat, sosiaalipalvelut
Hoitaa	STM, TEM, UM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, OKM, OM, SM, VM, VNK, VTV, YM
